

ВИБІР РЕДАКЦІЇ: СВІТ

«Останки під ковшами». Комплекс КДБ будують на місці католицького кладовища у Мінську

Білоруська служба Радіо Свобода

16 жовтня 2026, 17:14

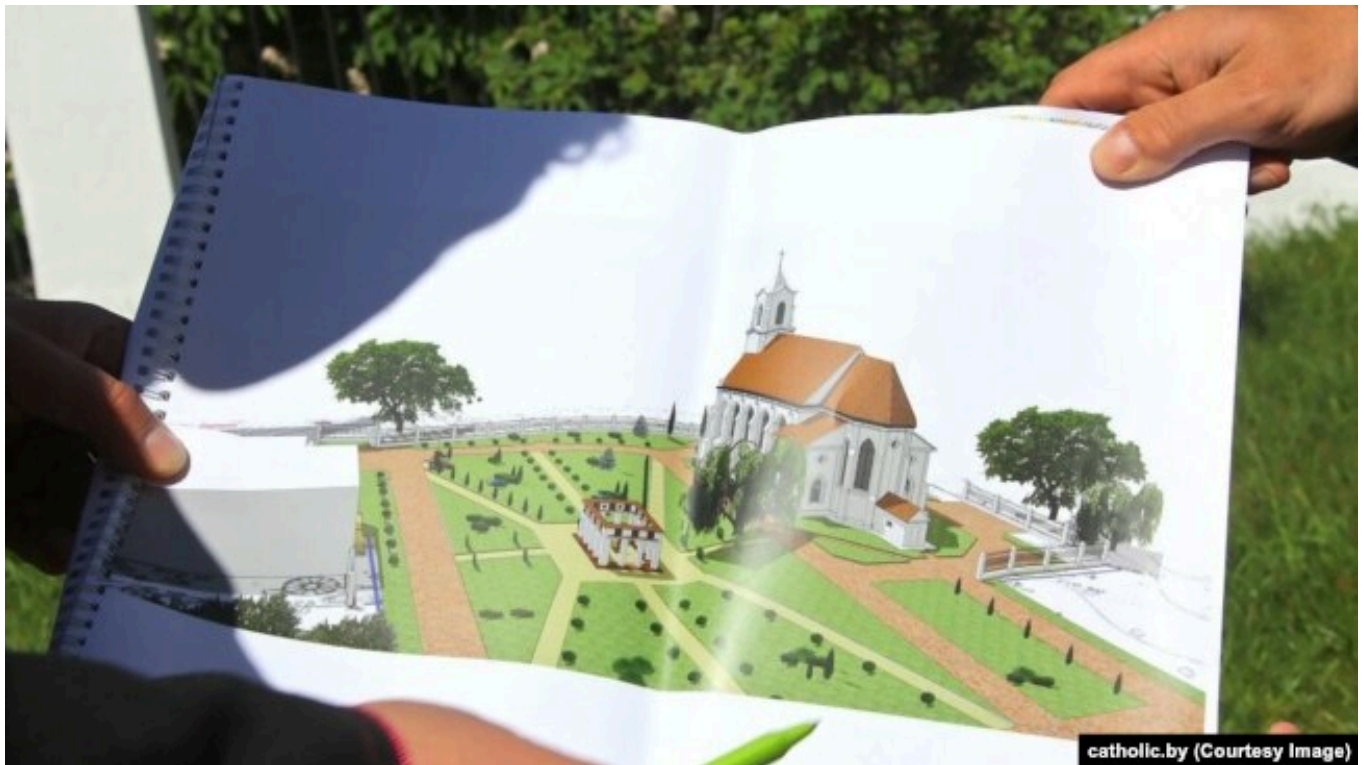

Супутниковий знімок компанії Planet Labs, на якому знаходиться кладовище Залатая Горка: територію, що перебуває під охороною, позначено червоним кольором, будівельний майданчик обведено білим, а церкву Святого Роха – зеленим

Павел Хадзінський відвідує церкву Святого Роха з тих пір, як себе пам'ятає. Один із його предків, який жив у XIX столітті, був похований на католицькому кладовищі поруч із храмом у центральному мінському районі під назвою «Залатая Горка», або «Золотий пагорб».

41-річний Хадзінський пригадає часи, коли біля церкви відкрили дитячий майданчик, і парафіяни сподівалися, що наступним кроком стане створення саду – приємної зеленої зони посеред міста.

Зараз значну частину кладовища, яке збереглося в цілості, незважаючи на те, що деякі його ділянки були забудовані або зруйновані за радянських часів, займає будівельний майданчик.

Плани благоустрою території, запропоновані парафією у 2019 році

Уряд авторитарного лідера Білорусі **Олександра Лукашенка** дотримувався суворої секретності щодо цього об'єкта: до літа 2025 року на супутникових знімках було видно величезну будівельну яму, а в лютому 2026 року вже стояв каркас будівлі.

У деяких офіційних документах об'єкт лаконічно позначається як «багатофункціональна будівля», а в інших він взагалі не згадується.

Отримавши проектну документацію та поспілкувавшись із кількома людьми, причетними до проекту, **Білоруська служба Радіо Свобода з'ясувала**, що держава обрала територію колишнього кладовища «Залатая Горка» для будівництва масштабного комплексу Академії національної безпеки для КДБ – так досі називають головне силове відомство країни, відоме репресивними методами своєї роботи.

Крім того, Радіо Свобода з'ясувало, що проєкт реалізується на підставі указу, який, судячи з усього, був виданий Лукашенком таємно і **дозволяє будівельникам**

обходити низку законодавчих заходів захисту, що досі діють і покликані зберегти такі об'єкти.

Будівництво відбувається на тлі триваючого тиску на Католицьку церкву, незважаючи на ознаки потепління у відносинах, що тривалий час залишалися напруженими, між переважно католицькою Польщею та здебільшого православною Білоруссю: з початку цього року щонайменше 20 польських католицьких священників отримали заборону на служіння або були змушені покинути країну.

Багато польських священників приїхали до Білорусі, щоб допомогти відродити життя католицьких парафій після десятиліть радянських репресій, і деякі з них служать місцевим громадам уже протягом десятиліть.

«У нас є указ президента», – заявила **Юлія Серада**, головна інженерка проєкту забудови, відповідаючи на запитання про те, що дозволило розпочати роботи попри законодавство про охорону цієї території.

Відповідаючи на додаткові запитання, Серада заявила, що охоронний статус території не змінювався, що дає підстави припускати, що указ передбачає винятки для цього проєкту. За її словами, інженери не планували археологічних досліджень, які зазвичай є обов'язковими, і не знали, як поводитися з ґрунтом, вийнятим під час будівництва.

Юлія Серада отримуватиме подяку у 2025 році від митрополита Мінського і Заславського Веніаміна, глави Білоруської православної церкви Московського патріархату

«Це просто неправильно»

“ Вони навіть не намагалися зробити вигляд, ніби виконують закон

Білоруський архітектор і реставратор

Незалежні архітектори та опозиціонери заявили, що цей проєкт наочно демонструє вибіркове ставлення держави до верховенства права в Білорусі, де Лукашенко, починаючи з моменту свого першого обрання в 1994 році, наполегливо обмежує основні свободи та використовує результати виборів, запламовані фальсифікаціями, щоб продовжити своє

правління над країною з населенням приблизно 9 мільйонів людей.

«Вони навіть не намагалися зробити вигляд, ніби виконують закон», – сказав білоруський архітектор і реставратор, який працює у сфері охорони культурної спадщини, висловившись на умовах анонімності з міркувань безпеки.

«Найімовірніше, вони одразу ж звернулися до Лукашенка і сказали: «Ми хочемо тут будувати, але закон нам це забороняє». А він відповів: «Немає проблем, ось ваш наказ, вперед, будуйте», – розповів він Радіо Свобода.

Закон, **прийнятий у 2001 році**, забороняє капітальне будівництво на території старих поховань, за винятком меморіальних та релігійних об'єктів. План охоронної зони об'єкта, затверджений Міністерством культури у 2018 році, також забороняє прокладання інженерних мереж на території колишнього кладовища.

Лауреат Нобелівської премії Олесь Біляцький під час візиту до Радіо Свобода

«Кладовище є кладовищем. Ніхто не збирався там нічого будувати», – заявив Радіо Свобода білоруський правозахисник, багаторічний борець за права людини та лауреат Нобелівської премії миру 2022 року Олесь Біляцький.

Біляцький, який провів кілька років у в'язниці, а минулого грудня був звільнений у рамках угоди між США та Білоруссю, згадує, що ще в 1990-х роках, коли він працював у комітеті з питань культури Мінської міської ради, колишнє кладовище вважалося територією, забороненою для забудови, незважаючи на те, що це була першокласна ділянка в центрі міста.

«Будівництво навчального центру КДБ на цій території виглядає дуже цинічним», – сказав він, нагадавши про переслідування католицької церкви радянськими спецслужбами та тиск, який на неї чиниться й досі. «Це просто неправильно».

Домінуюча Білоруська православна церква входить до складу Російської православної церкви, штаб-квартира якої розташована в Москві, і тісно пов'язана з державою.

Питання, що стосуються об'єктів історичної та культурної спадщини в Білорусі, входять до кола питань, які розглядає Республіканська рада з питань історичної політики, що діє при адміністрації Лукашенка.

Вигляд на блок А Академії КДБ з боку костелу влітку 2026 року, Мінськ, Білорусь

«Велика радість»

Членом ради є перший заступник голови Академії національної безпеки **Геннадій Краско**. Краско не відповів на телефонні дзвінки з проханням про коментар, а зв'язатися з Академією національної безпеки для отримання коментаря не вдалося.

Влітку 2018 року поруч із церквою відкрився невеликий парк із дитячим майданчиком; у облаштуванні цього простору та підтримці його чистоти брали участь священники та парафіяни.

Того жовтня колишнє кладовище було включено до зони охорони, затвердженої **Міністерством культури**, в межах якої заборонялося будівництво та прокладання підземних комунікацій.

«Це гарантія того, що ця територія... не буде забудована. Вона перебуває під державною охороною», – сказав у 2019 році в інтерв'ю **Vatican News** священник церкви Святого Роха **Юрій Санко**. «Велика радість, що кладовище «Залатая Горка», яке не було повністю зруйноване за радянських часів, буде збережено».

Не надовго.

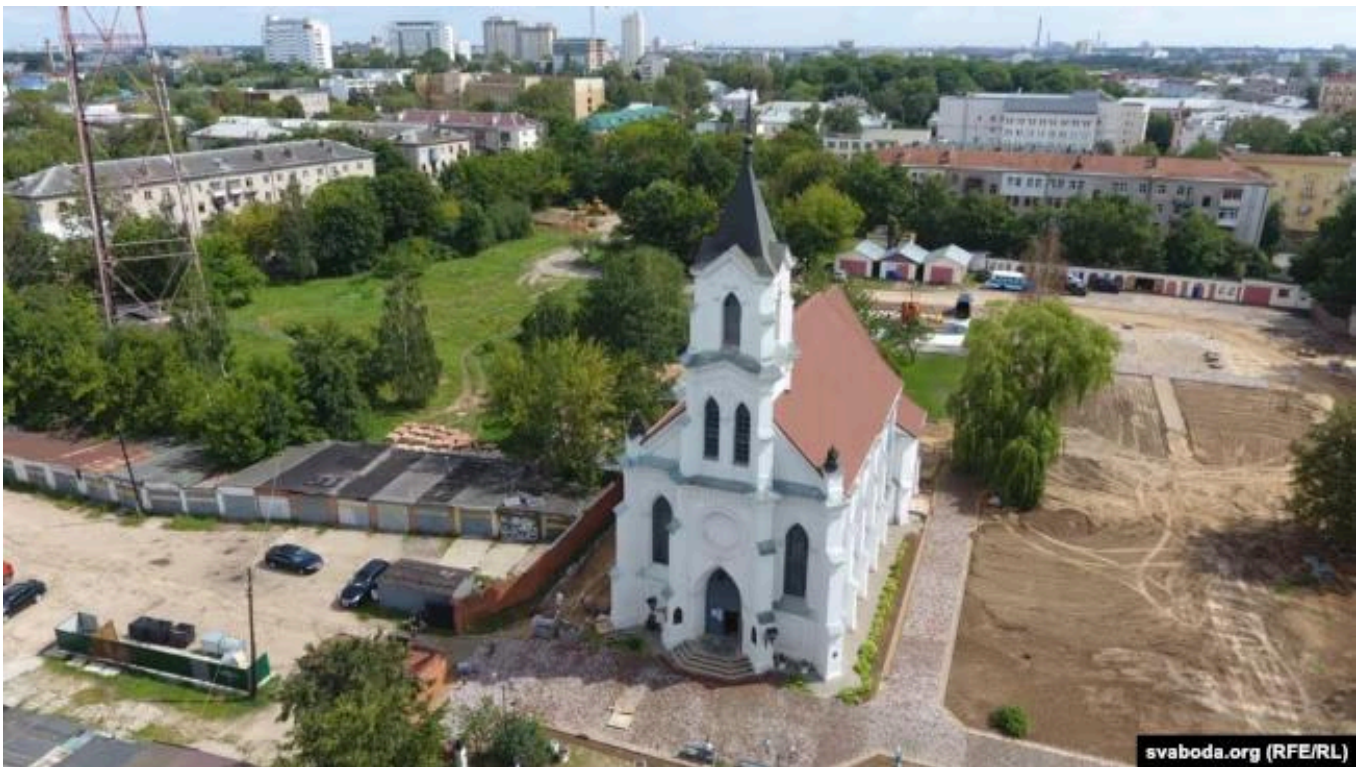

Церква в Залатій Горці, Мінськ, 1900 рік. Автор фотографії невідомий

Державна інвестиційна програма на 2024 рік, затверджена Лукашенком, містила пункт про виділення коштів на проєктні та геодезичні роботи для «будівництва багатофункціональної будівлі за адресами: вулиця Залатая Горка, 5 та 5а, Мінськ» – на значній частині території колишнього кладовища.

У програмі не йшлося про призначення цієї будівлі, і уряд досі не оприлюднив цю інформацію.

У лютому–березні цього року районна адміністрація провела громадське обговорення змін до плану забудови району Золота Гірка. Однак у документації, представленій мешканцям, на території колишнього кладовища передбачалося облаштування невеликого скверу, а про комплекс, будівництво якого на той час тривало вже кілька місяців, не було жодного слова.

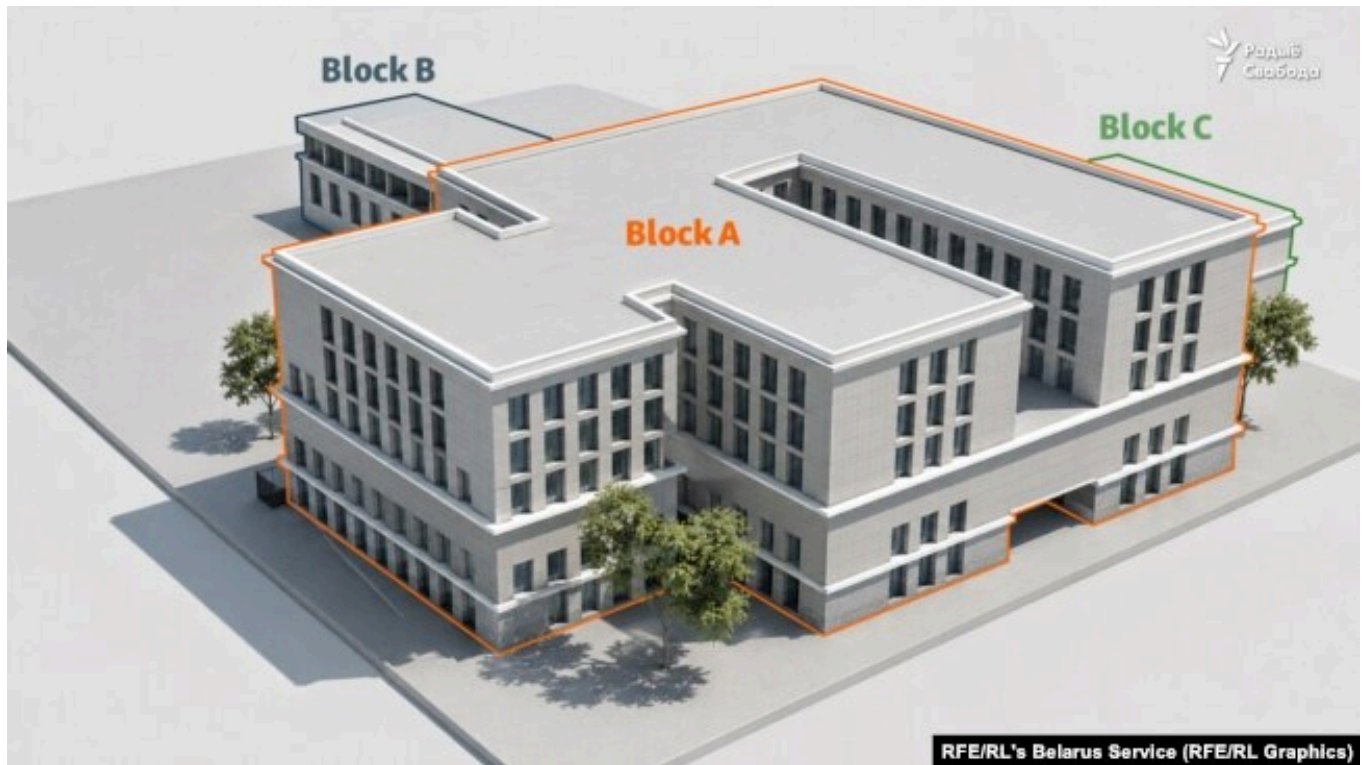
Біля костелу Святого Роха – незабудована територія колишнього католицького кладовища у 2018 році, коли парафія розпочала її впорядкування для облаштування зеленої зони

Зберігання зброї

Асоціація колишніх співробітників білоруських служб безпеки **BelPol** [повідомила у 2023 році](#), що на території кладовища може бути зведено нову будівлю Академії національної безпеки з гуртожитком, розрахованим на 150 студентів.

Згідно з документацією щодо планування, яку отримало Радіо Свобода, впливає, що ця ділянка була виділена Академії національної безпеки, яка підпорядковується КДБ.

На детальному кресленні будівля академії значно перевершує за розмірами сусідню церкву, а площа нової споруди виглядає ще більшою завдяки прилеглій території, відведеній під трубопроводи, лінії електропередач та іншу інфраструктуру.

Візуалізація майбутньої будівлі Національної академії безпеки на основі проектною документації

У документах описано велику споруду, що складається з трьох частин загальною площею близько 36 000 квадратних метрів. Одна з них – шестиповерховий «навчальний корпус із гуртожитком» – розрахована на 1 250 студентів і має 627 спальних місць.

- Підземний рівень цієї ділянки, позначений як «Блок А», призначений для розміщення тиру площею майже 600 квадратних метрів, а також окремих складів для зберігання зброї, засобів радіаційного, хімічного та біологічного захисту та інших військових матеріалів.
- Окреме крило відведено для керівництва установи. У документах зазначено два апартаменти, кожен із яких має загальну площу приблизно 100 квадратних метрів і включає «кабінет керівника», зону прийому відвідувачів, кімнату відпочинку та ванну кімнату з душовою кабіною.
- У блоці В розташована їдальня з трьома залами загальною місткістю 340 осіб, а також спортивний комплекс із біговими доріжками та майданчиками на даху для міні-футболу, баскетболу, волейболу, бадмінтону та тенісу. У блоці С передбачено розміщення тренажерного залу, 25-метрового басейну, роздягалень, душових та двох саун.

«Ганебно»

Чиновники, з якими зв'язалися по телефону, не прокоментували ні мету будівництва споруди на цій ділянці, ні те, як, можливо, поводитися з людськими останками, виявленими під час розкопок. **Наталія Балотнікава**, старший спеціаліст з містобудування в адміністрації міста Мінська, зазначила, що інформація про цей об'єкт є «засекреченою».

Колишній міністр культури **Руслан Чернецький**, який обіймав цю посаду на момент підписання контракту на розробку проектної документації для цього проєкту в грудні 2024 року, відмовився від коментарів.

З 2021 року, коли білоруський уряд визнав її «екстремістським угрупованням», білоруська служба Радіо Свобода не отримала жодних офіційних відповідей на запитання, адресовані владі.

Під час телефонних дзвінків до посадових осіб для підготовки цього репортажу кореспондент представився як місцевий мешканець. У розмові з Чернецьким кореспондент представився як студент юридичного факультету.

“**Коли руйнують християнські кладовища, це є образою як для померлих, так і для живих**

Хадзінський

Католицьке кладовище було закрите для поховань приблизно в 1920 році. Прихожанин Хадзінський розповів, що в той час, коли біля церкви ще стояли надгробки, він сфотографував один із них, який, як він згодом з'ясував, належав священнику XIX століття, що був його предком.

«Коли руйнують християнські кладовища, це є образою як для померлих, так і для живих», – сказав Хадзінський, додавши, що парафію слід поінформувати про долю людських останків на будівельному майданчику, а пам'ять про тих, хто там похований, слід вшанувати.

«Там має бути чітко позначене меморіальне місце, а останки людей, знайдені під ковшами екскаваторів, слід перепоховати за християнським обрядом», – заявив він. «Саме тому ця ситуація має такий ганебний і неприйнятний вигляд».

Адаптовано Стівом Гаттерманом на основі оригінального репортажу білоруською мовою.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

У Білорусі розпочались навчання за участі 1500 військових з країн ОДКБ

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Відповідальність за інцидент на кордоні Латвії взяло маловідоме угруповання

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

РФ на 100 років заборонила в'їзд білорусу, який брав участь у протестах у Мінську

Білоруська служба Радіо Свобода

Білоруська служба Радіо Свобода (RFE/RL) є одним із провідних джерел новин та аналітики для білоруської аудиторії її рідною мовою. Вона виступає оплотом проти всеохопної російської пропаганди та протистоїть фактичній монополії уряду на внутрішні мовленнєві ЗМІ

Світ

Політика

Вибір редакції: світ